



Briselē, 2022. gada 10. novembrī
(OR. en)

14479/22

COH 106

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Kohēzijas politikas ilgtermiņa ietekme uz ES reģioniem = viedokļu apmaiņa

Vispārējo lietu padomes sanāksmē, kas veltīta kohēzijas politikai, 22. novembrī, pamatojoties uz prezidentvalsts dokumentu, kas izklāstīts šīs piezīmes pielikumā, par kohēzijas politiku atbildīgie ministri tiek aicināti apspriest kohēzijas politikas galvenos mērķus un principus nākotnei; problēmas, ar kurām politika saskarsies nākotnē, un veidus, kā tās vislabāk risināt; kā arī kohēzijas politikas pievienoto vērtību salīdzinājumā ar citām ES politikas jomām un instrumentiem, kā arī valstu sistēmām, saistībā ar tās iespējamo spēju pielāgoties tām.

Informatīvs dokuments

Vispārējo lietu padomei, kas veltīta kohēzijas politikai

Kohēzijas politika (KP) ir galvenā svira ilgtermiņa konverģences veicināšanai Eiropas Savienībā (ES). Kā uzsvērts 8. kohēzijas ziņojumā, KP ir efektīvi palīdzējusi novērst ekonomisko plaisu starp mazāk attīstītiem un vairāk attīstītiem reģioniem un dalībvalstīm, kas atbilst Līgumā par ES darbību noteiktajām ES pilnvarām samazināt dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalicību.

Plānošanas periods 2007.–2013. gadam ¹²³⁴

2007.–2013. gada plānošanas periodā tika ieguldīti 346,5 miljardi EUR, lai mazinātu atšķirības starp reģioniem, veicinātu līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību un palielinātu ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju. Šiem ieguldījumiem bija jūtama ietekme finanšu un ekonomikas krīzes laikā, kad publiskais finansējums bija ierobežots, tostarp maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), un kad bija grūti atrast privāto finansējumu un radīt darbvietas. Ar šo ieguldījumu palīdzību pievērsās reģionālajām atšķirībām un tika palielināts iekšzemes kopprodukts (IKP).

¹ Prezentācija "[Kohēzijas politikas sniegtais labums iedzīvotājiem](#) – galvenie rezultāti 2007.–2013. gadā" (21.12.2016.); Eiropas Komisija (Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts).

² [9 veidi kā kohēzijas politika darbojas Eiropas labā – galvenie rezultāti 2007.–2013. gadā](#) (07.10.2016.); Eiropas Komisija, REGIO ģenerāldirektorāts.

³ [1. darba pakete: Kopsavilkuma ziņojums, Kohēzijas politikas 2007.–2013. gada programmu ex post novērtējums, koncentrējoties uz Eiropas Reģionālās attīstības fondu \(ERAF\) un Kohēzijas fondu \(KF\)](#); Eiropas Komisija, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts, B direktorāts – Politika, B.2. nodaļa "Novērtēšana un Eiropas pusgads"; 2016.

⁴ [Kāda ir ES kohēzijas politikas ietekme? Simulācijas ar reģionālu dinamisku vispārējā līdzvara modeli](#); Philippe Monfort, Simone Salotti; Eiropas Komisija, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts. Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs; Darba pakete 2/2021.

Rezultāti tika sasniegti visās dalībvalstīs un reģionos. Paredzams, ka katrs 1 EUR, kas ieguldīts KP 2007.–2013. gadā, radīs 2,74 EUR papildu IKP līdz 2023. gadam. Aplēstā atdeve no ieguldījumu kopējā piešķirtuma 2007.–2013. gadā ir 1 triljons EUR kā papildu IKP līdz 2023. gadam, un ilgtermiņā tas radīs pozitīvu atdevi, kas ES kopumā tiek lēsta aptuveni 4 % apmērā gadā. Ir radīts viens miljons darbvieta, kas atbilst 1/3 no neto radītajām darbvietām šajā periodā. Kohēzijas politikas ieguldījumi 2007.–2013. gadā daudzās dalībvalstīs bija būtisks valsts finansējuma avots, kas dažās dalībvalstīs veidoja līdz 57 % no valdības kapitāla ieguldījumiem. Ar KP palīdzību jo īpaši varēja saglabāt publisko ieguldījumu nepārtrauktību, sevišķi ekonomikas krīzes gados, tādējādi izceļot ilgtermiņa stabilizējošo ietekmi uz ieguldījumiem, ko rada daudzgadu plānošana saskaņā ar KP.

Eiropas Komisija 2021. gada oktobrī nāca klajā ar darba dokumentu, kurā tika aplūkota 2007.–2013. gada KP programmu makroekonomiskā ietekme. KP ietekme ir lielāka galvenajās dalībvalstīs, kuras gūst labumu; tomēr ilgtermiņā tā ir pozitīva arī attīstītākajās dalībvalstīs un reģionos, neraugoties uz to, ka tie ir neto ieguldītāji šajā politikā. Visbeidzot aptuveni 15 % no ietekmes uz ES IKP rada pakārtotā starptautiskā ietekme, kas liecina, ka KP kopumā ir rezultatīva un rada pozitīvas saiknes starp dalībvalstu ekonomikām. Šāda pakārtotā ietekme ir īpaši svarīga galvenajiem ieguldītājiem kohēzijas politikā un veido ievērojamu daļu no politikas kopējās ietekmes.

Ilgtermiņā vairāk nekā 45 % no pozitīvās ietekmes valstīs, kuras nav tiesīgas saņemt Kohēzijas fonda līdzekļus, veido ieguldījumi, kas veikti dalībvalstīs, kuras gūst labumu no fonda. Dažās dalībvalstīs pakārtotā ietekme ir galvenais KP ieguvumu avots. Šie konstatējumi sniedz pārliecinošus pierādījumus tam, ka KP sniedz ieguvumus visā ES atbilstīgi tās Līgumā noteiktajiem mērķiem.

Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Kohēzijas fonda galvenie rezultāti ir šādi ⁵⁶:

⁵ [Komisijas dienestu darba dokuments: ERAF un Kohēzijas fonda *ex post* novērtējums par 2007.–2013. gadu](#); Brisele, 19.9.2016., SWD(2016) 318 final.

⁶ [RHOMOLO ietekmes novērtējums par 2014.–2020. gada kohēzijas politiku ES reģionos](#); Francesca Crucitti, Nicholas-Joseph Lazarou, Philippe Monfort, Simone Salotti; Eiropas Komisija, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts. Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs; WP 4/2022, 1. izdevums.

- tieši izveidotas aptuveni 940 000 darbvietas, no kurām 41 600 ir pētniecības un izstrādes jomā;
- tieši atbalstīti 400 000 MVU un radītas 322 000 darbvietas mazos un vidējos uzņēmumos;
- par 3900 megavatiem palielināta atjaunīgās enerģijas ražošanas jauda;
- vide: tīra dzeramā ūdens piegāde nodrošināta vēl 5,9 miljoniem cilvēku un savienojums ar jaunām vai modernizētām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām ir nodrošināts vēl 6,9 miljoniem cilvēku;
- infrastruktūra (jaunuzbūvētu vai modernizētu ceļu/dzelzceļu kilometri, interneta savienojamība u. c.):
 - o platjoslas savienojumus var izmantot vēl 8 400 000 cilvēki;
 - o uzbūvēts vēl 4900 km ceļu (galvenokārt automaģistrāles), gandrīz puse no Eiropas *TEN-T* tīkla;
 - o modernizēts gandrīz 28 600 km ceļu, no kuriem divas trešdaļas atrodas ES12 dalībvalstīs;
 - o modernizēts 3900 km dzelzceļu, no kuriem gandrīz 1600 km atrodas ES12 dalībvalstīs.

Eiropas Sociālā fonda (ESF) galvenie kvantitatīvie sasniegumi ⁷:

- 98,7 miljoni dalībnieku ESF finansētā apmācībā un citās atbalstītajās darbībās vienmērīgā sadalījumā starp neaktīvām personām (36 %), nodarbinātām personām (33 %) un bezdarbniekiem (30 %);
- labvēlīga ietekme vairāk nekā 30 miljoniem dalībnieku, palīdzot panākt pozitīvas pārmaiņas:
 - o 9,4 miljoni dalībnieku, no kuriem vismaz 300 000 ir pašnodarbinātie, ieguva darbu;
 - o 8,7 miljoni ieguva kvalifikāciju/sertifikātu;
 - o 13,7 miljoni uzlaboja prasmes, kompetences, palielināja iespējas darba tirgū, turpināja izglītību utt.

⁷ [Komisijas dienestu darba dokuments: 2007.–2013. gada ESF programmu *ex post* izvērtējums; Brisele, 12.12.2016., SWD\(2016\) 452 final; 4. lpp.](#)

2014.–2020. gada plānošanas periods ⁸

Kohēzijas politikai piešķirtie resursi 2014.–2020. gadā bija aptuveni 355 miljardi EUR, kas nozīmē resursu iepludināšanu aptuveni 0,3 % apmērā no ES IKP. Eiropas Komisija 2022. gada jūlijā nāca klajā ar darba dokumentu, kurā tika izvērtēta 2014.–2020. gada KP programmu makroekonomiskā ietekme. Modelēšana, kuras pamatā ir *RHOMOLO* modelis, liecināja, ka 2014.–2020. gada KP intervencēm kopumā bija pozitīva ietekme uz ES ekonomiku, kas palielinājās finansēšanas perioda laikā, sasniedzot maksimumu 2021. gadā, kad ES IKP bija gandrīz par 0,4 % lielāks nekā tad, ja politika netiktu īstenota.

Reģionālā līmenī vislielākā ietekme ir uz galvenajām saņēmējām dalībvalstīm. Vairāk attīstītās dalībvalstīs un reģionos politikas ietekme īstermiņā kopumā ir mazāka. Proti, daudziem no šiem reģioniem politikas atbalsts ir zems salīdzinājumā ar to ekonomikas lielumu. Tomēr ilgtermiņā politikas ietekme palielinās, jo, kad programmas beidzas, tās vairs nerada izmaksas, bet joprojām sniedz ievērojamus ieguvumus. Iznākumā ietekme uz IKP kļūst pozitīva visos reģionos. Tas, ka visi ES reģioni galu galā gūst labumu no šīs politikas, daļēji ir saistīts ar tās radīto spēcīgo teritoriālo ietekmi, proti, vienā reģionā īstenotās programmas dod labumu arī citiem reģioniem, jo īpaši tiem, kuriem ir ciešas tirdzniecības saites ar galvenajiem saņēmējiem.

Analīze liecina, ka politika ir ievērojami palīdzējusi samazināt vai ierobežot reģionālo atšķirību pieaugumu gan ES līmenī, gan dalībvalstīs.

⁸ [*RHOMOLO* ietekmes novērtējums par 2014.–2020. gada kohēzijas politiku ES reģionos; Francesca Crucitti, Nicholas-Joseph Lazarou, Philippe Monfort, Simone Salotti; Eiropas Komisija, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts. Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs; WP 4/2022, 1. izdevums.](#)

Kopīgā pētniecības centra veiktā makroekonomiskā modelēšana (*RHOMOLO* modelis) attiecībā uz ESF arī pozitīvi ietekmē ekonomiku kopumā, papildus tiešajiem rezultātiem, ko gūst ESF darbību dalībnieki⁹. Līdz 2018. gadam veiktie ieguldījumi nodarbinātībā un mobilitātē nozīmētu 47 000 darbvieta radīšanu ilgtermiņā un IKP pieaugumu par 0,06 % salīdzinājumā ar pamatscenāriju (2014. gads). Tas būtu saistīts ar galīgo makroekonomisko ietekmi, ko rada ieguldījumi cilvēkkapitālā un darba ražīguma uzlabošana, kā arī ar to saistītās strukturālās pārmaiņas. Paredzams, ka ESF atbalsts sociālajai iekļaušanai līdz 2023. gadam palielinās ES IKP par 0,037 % (kas ir 4 miljardi EUR) un radīs papildu 127 000 darbvieta, savukārt paredzams, ka izglītības un apmācības darbības līdz 2023. gadam palielinās IKP par 0,16 % (18 miljardi EUR) salīdzinājumā ar pamatscenāriju un radīs aptuveni 170 000 papildu darbvieta. Sagaidāms, ka visi palielinājumi būs ilglaicīgi (līdz 2033. gadam), jo paredzams, ka IKP un nodarbinātība joprojām būs augstāka salīdzinājumā ar pamatscenāriju.

Ilgtermiņā politikas ieguldījumi rada ievērojamu pozitīvu atdevi, un IKP 25 gadu reizinātājs ir 2,7 vai līdzvērtīgs gada atdeves koeficientam aptuveni 4 % apmērā.

Galvenie KP rezultāti:

- 5,4 miljoni cilvēku atrada darbu, pateicoties ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas atbalstam;
- ar ERAF atbalstu tika radīts 236 500 jaunu darbvieta;
- 3,6 miljoni uzņēmumu saņēms atbalstu no projektiem, kas tika atlasīti atbalsta saņemšanai no ESI fondiem, un no tiem 3 miljoni uzņēmumu jau bija saņēmuši šādu atbalstu;
- tika uzlabota vairāk nekā 359 000 māsaimniecību energoefektivitāte;
- 45,5 miljoni dalībnieku guva labumu no ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas atbalstītajiem projektiem;
- laikposmā no 2014. gada līdz 2020. gada beigām tika uzbūvēti vai modernizēti 1544 kilometri dzelzceļa.

Tas pierāda to, ka KP sniedz rezultātus uz vietas.

⁹ [Komisijas dienestu darba dokuments: Izvērtējums par 2014.–2018. gadā sniegto ESF atbalstu nodarbinātībai un darba mobilitātei, sociālajai iekļaušanai un izglītībai un apmācībai](#); 35. lpp., { SWD(2021) 11 final }, Izvērtējums par ESF atbalstu sociālajai iekļaušanai. Lūdzam ņemt vērā, ka datu pamatā ir 2014.–2018. gada dati, tāpēc ESF 2014.–2020. gada *ex post* novērtējums sniegs aktuālākus datus, kad tas būs pabeigts. NB: šie aprēķini tika veikti 2019. gadā, tāpēc pirms pašreizējām krīzēm).

Politika ir ne tikai palīdzējusi veicināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju Eiropas Savienībā, bet arī apliecinājusi savu pielāgošanās spēju, jo īpaši novirzot 23 miljardus EUR esošajās programmās, lai novērstu pandēmijas radītās problēmas, un ar *REACT-EU* starpniecību pievienojusi 50 miljardus EUR jaunu līdzekļu, lai palīdzētu ES reģioniem atveseļošanas procesā veidot pamatu lielākai noturībai.

Pēdējo desmitgažu laikā KP ir attīstījusies arī attiecībā uz programmu pārvaldības kārtības veidošanu: daudzgadu plānošana, regulārie novērtējumi, pastiprinātā intervences loģika apvienojumā ar uzlabojumiem, kas vērsti uz rezultātiem, kā arī labāki partnerības un daudzlīmeņu pārvaldības veidi ir veicinājuši programmu un projektu īstenošanas efektivitāti. Tāpat KP satvars tika papildināts ar prasībām izveidot atbilstošu stratēģisko pamatu un pamatnosacījumus intervencēm, kā arī ciešākas saiknes starp KP un Eiropas pusgada satvaru.

Iespējamā perspektīva

Runājot par nākotnes tendencēm ir skaidrs, ka ES saskaras ar vairākām problēmām, ko rada demogrāfiskās un tehnoloģiskās pārmaiņas, kā arī digitālā un zaļā pārkārtošanās, kas izvirzīsies priekšplānā. Tas, visticamāk, radīs jaunas atšķirības, kas savukārt varētu apdraudēt ES attīstības modeļa ilgtspēju un stabilitāti. Ar šo politiku vien nevar nodrošināt, ka neviena teritorija un neviens netiek atstāts novārtā, bet tā noteikti var ievērojami veicināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, tostarp nodrošinot, ka valstu un nozaru politikā tiek ņemti vērā telpiski un teritoriāli apsvērumi. Kohēzijas politikas izstrādei un īstenošanai vajadzētu būt balstītai uz noturīgu un efektīvu politikas pasākumu kopumu, ko veido valstu un ES politika un instrumenti.

Jautājumi ministru diskusijām:

1. **Kādi ir politikas galvenie mērķi un principi, par kuriem nākotnē nevajadzētu pieļaut kompromisus?**
 2. **Kāda ir kohēzijas politikas pievienotā vērtība salīdzinājumā ar citām ES politikām un instrumentiem un valstu sistēmām? Vai politika būtu jāpielāgo attiecībā pret citām politikas jomām un instrumentiem, lai vēl vairāk stiprinātu tās galveno mērķu sasniegšanu?**
 3. **Ar kādām problēmām ir sagaidāms, ka kohēzijas politika saskarsies nākotnē, un kā to var pielāgot, lai risinātu šīs problēmas?**
-